

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

ХИЖКО ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

УДК 377.8:37.032:78.07(043.3)

**ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК
ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВОГО МУЗИКУВАННЯ
У СТУДЕНТІВ МУЗИЧНИХ УЧИЛИЩ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 2009

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Київському національному університеті культури і мистецтв, Міністерство культури і туризму України, м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Олексюк Ольга Миколаївна,
Київський міський педагогічний
університет імені Б.Д. Грінченка,
завідувач кафедри теорії і методики
музичної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Брилін Борис Андрійович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
завідувач кафедри ансамблевої гри
та естрадного мистецтва;

кандидат педагогічних наук, професор
Болгарський Анатолій Георгійович,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
заступник проректора-директора
Інституту мистецтв.

Захист відбудеться 10 вересня 2009 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 6 серпня 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Процеси гуманізації та глобалізації, які дедалі більше виявляються в усіх сферах суспільного життя, призвели до модернізації освітньої системи України. Відбувається перегляд існуючих педагогічних концепцій, знаходження в них застарілих моментів і впровадження нових, перспективних технологій, орієнтованих на розширення професійної мобільності фахівця, яка підвищує його конкурентоздатність і дає змогу реалізовувати себе у різних видах професійної діяльності в умовах мінливої ситуації на ринку праці. Тому в контексті стратегічних напрямів національної освіти, окреслених українським законодавством, важливими завданнями сучасної педагогіки є створення умов для виховання різнобічно розвиненої, гармонійної, творчої особистості, спроможної працювати на високому фаховому рівні та готової до неперервного самовдосконалення.

Розширенню професійної мобільності студента музичного училища значною мірою сприяє естрадно-джазове музикування. Це зумовлено прямим зв'язком естрадно-джазового музикування з імпровізацією, яка має творчу природу, і наявністю в ньому таких видів колективної та сольної музично-творчої діяльності, як гра на слух, читання з листа, транспонування. Істотне значення у підготовці майбутнього фахівця має засвоєння широкого спектру виражальних засобів естрадно-джазової музики (специфічна гармонія, мелодика, ритміка).

Педагогічна наука має певні досягнення у вивченні проблеми вдосконалення особистості засобами естрадно-джазової культури. Сьогодні є наукові роботи з питань розвитку навичок джазової імпровізації (Г. Голосов, Ю. Маркін, М. Серебряний, Н. Сродних, О. Хромушин та ін.); розвитку навичок аранжування джазової музики (Г. Гаранян, А. Пчелінцев); формування виконавської майстерності майбутніх артистів естрадних ансамблів (Д. Бабіч); музично-естетичного виховання засобами естрадного мистецтва (О. Попова, Н. Попович, К. Шпаковська); розвитку творчої активності студентів музичних факультетів педагогічних ВНЗ на основі естради та джазу (О. Жаркова, О. Курильченко, Ю. Степняк).

Особливості навчання студентів музичних училищ розкрито у наукових роботах І. Димової, О. Ільїної, І. Казуніної, Ф. Макоева, Ю. Мірлас, О. Пруднікової, Л. Секретової та ін., але проблема формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ лишилася поза їхньою увагою.

Досить значними є мистецтвознавчі дослідження естради та джазу. Зокрема, історичний аспект викладено у працях таких авторів, як К. Берендт, Д. Колліер, В. Конен, В. Мисовський, Є. Овчинников,

Ю. Панасьє, Л. Переверзєв, В. Романко, В. Симоненко, В. Фейєртаг та ін.; виражальні засоби естрадно-джазової музики докладно досліджували І. Вассербергер, І. Горват, Л. Івенс, Ю. Козирев, В. Олендарьов, О. Рогачов, У. Сарджент, Ю. Чугунов та ін.; окремі проблеми естрадно-джазового виконавства на різних інструментах висвітлили І. Бріль, М. Замороко, Л. Івенс, Е. Кунін, В. Манілов, В. Молотков, О. Степурко та інші.

Отже, аналіз наукової літератури свідчить про ґрунтовну вивченість деяких питань естрадно-джазової культури взагалі та педагогіки зокрема, що дає змогу констатувати наявність належних теоретичних засад для подальших досліджень у цій галузі. Проте майже не дослідженою залишається проблема розвитку студентів музичних училищ у процесі естрадно-джазового музикування. Вона породжена суперечністю між прагненням студентів музичних училищ до естрадно-джазової культури та неможливістю задовольнити їхні професійні потреби через відсутність відповідної методичної бази. Актуальність цієї проблеми зумовила вибір теми дисертації: «Формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ».

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри теорії музики і музичного виховання Київського національного університету культури і мистецтв. Тему дисертації затверджено Головною вченою радою Київського національного університету культури і мистецтв (протокол №7 від 27.06.2002) і узгоджено на засіданні бюро Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №7 від 25.09.2007).

Об'єкт дослідження – процес інструментально-виконавської підготовки студентів музичних училищ.

Предмет дослідження – методика формування навичок естрадно-джазового музикування студентів у процесі навчання гри на музичному інструменті.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування навичок естрадно-джазового музикування.

Завдання дослідження:

- проаналізувати стан проблеми формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ у педагогічній теорії і практиці;
- визначити сутність і структуру навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ;

- розробити методику формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ та визначити педагогічні умови її реалізації;
- обґрунтувати критерії і рівні сформованості навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ;
- експериментально перевірити ефективність методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали: концепції філософів, які визначають систему категорій і понять, пов'язаних з музичною творчістю (Т. Адорно, М. Каган, М. Киященко, Л. Столович та ін.); дослідження з педагогічної та загальної психології (Л. Виготський, П. Гальперін, А. Деркач, О. Леонтьєв, С. Мальцев, С. Рубінштейн, Б. Теплов та ін.); дидактичні положення про розвиток особистості (І. Бех, Є. Бондаревська, С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Мойсеюк, О. Савченко, В. Сериков, О. Сухомлинська, І. Якиманська та ін.); педагогічні теорії розвитку особистості в умовах художньо-творчої діяльності (Л. Арчажникова, Л. Баренбойм, А. Болгарський, К. Мартінсен, Г. Нейгауз, О. Олексюк, Г. Падалка, Л. Рапацька, О. Рудницька, Т. Тютюнникова, Г. Ципін, Г. Шахов О. Щолокова та ін.); дослідження з проблем естрадно-джазового мистецтва (С. Клітін, В. Конен, В. Олендарьов, В. Романко, У. Сарджент, В. Симоненко, В. Фейсртаг, Ю. Чугунов та ін.); педагогічні праці з питань застосування засобів естрадно-джазового мистецтва в навчально-виховному процесі (Б. Брилін, О. Жаркова, Ю. Козирев, О. Курильченко, О. Попова, А. Пчелінцев та ін.).

Для досягнення мети і вирішення визначених завдань було застосовано такі **методи дослідження**:

теоретичні: індукція, дедукція, абстрагування, конкретизація, аналіз, синтез, узагальнення і класифікація інформації, отриманої з різних наукових джерел (вони дали змогу виявити та систематизувати дослідницькі матеріали з проблеми формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ);

емпіричні: педагогічне спостереження, експертне оцінювання, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний), інтерв'ювання викладачів та студентів за допомогою опитувальних листів. Емпіричними методами було діагностовано рівні сформованості навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ та перевірено ефективність авторської методики у процесі навчально-практичної діяльності.

Організація дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася відповідно до визначених завдань і включала три етапи.

На першому етапі (2002–2004 рр.) виявлено перспективу дослідження та визначено теоретичну базу для його виконання; проаналізовано філософську, психологічну, педагогічну та музикознавчу літературу, на основі чого розроблено структуру навичок естрадно-джазового музикування; науково обґрунтовано доцільність застосування певного комплексу методів для формування цих навичок у студентів музичних училищ.

На другому етапі (2004–2005 рр.) розроблено програму спецкурсу «Методичні основи прилучення студентів музичних училищ до естрадно-джазової творчості»; опрацьовано значну кількість інформаційних джерел (наукова та нотна література, підручники, сайти мережі Інтернет), присвячених естрадно-джазовій культурі; обґрунтовано критерії і рівні сформованості навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ; здійснено констатувальний та розпочато формувальний експеримент, під час якого перевірялися на практиці основні теоретичні положення дослідження.

На третьому етапі (2005–2007 рр.) завершено формувальний експеримент; систематизовано інформацію, отриману на різних стадіях дослідження; проаналізовано статистичні дані початкового, проміжного та підсумкового експериментальних зрізів, на основі чого узагальнено результати виконаної роботи і визначено ефективність методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ.

Експериментальною базою дослідження стали: Донецьке музичне училище, Миколаївське державне вище музичне училище, Ужгородське державне музичне училище імені Д.Є. Задора. В експерименті брали участь 313 респондентів, а саме: викладачі музичних училищ – 11 осіб, студенти музичних училищ денної форми навчання – 302 особи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що у вітчизняній педагогічній науці *вперше* визначено поняття «естрадно-джазове музикування», «навички естрадно-джазового музикування»; розкрито сутність і структуру навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ та розроблено методику їх формування; обґрунтовано педагогічні умови реалізації методики формування навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ та запропоновано діагностувальний інструментарій для вивчення стану їхньої сформованості.

Уточнено значення навичок естрадно-джазового музикування для розширення професійної мобільності студентів музичних училищ.

Подальшого розвитку набули педагогічні ідеї вдосконалення творчої діяльності особистості на основі естрадно-джазової культури. Зокрема, естрадно-джазове музикування розглянуто як важливу складову загальної музично-творчої діяльності студентів музичних училищ і як допоміжний засіб їхнього професійного зростання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні спецкурсу «Методичні основи прилучення студентів музичних училищ до естрадно-джазової творчості» в систему підготовки студентів музичних училищ. Експериментально перевірено ефективність авторської методики і практично доведено доцільність застосування спеціальних методів (творчі завдання, робота з підручником, аудіометод, відеометод, інтернетметод) для формування навичок естрадно-джазового музикування.

Матеріали дослідження можуть бути використані для вдосконалення змісту, методів, форм і засобів навчання студентів музичних училищ з метою оптимізації викладання професійно-орієнтованих дисциплін, а також для організації різних видів практики, розроблення спецкурсів, підручників, методичних рекомендацій щодо вдосконалення музично-виконавської підготовки майбутніх фахівців.

Вірогідність наукових положень та результатів забезпечується: комплексним застосуванням теоретичних і емпіричних методів, адекватних завданням дослідження; врахуванням ідей провідних учених у галузі філософії, педагогіки, психології, а також вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері естрадно-джазової культури, під час обґрунтування основних положень дисертації; практичним підтвердженням результатів дослідження в умовах реальної навчально-виховної роботи зі студентами музичних училищ.

Апробація результатів дисертації здійснювалася у виступах автора на всеукраїнських семінарах і конференціях: «Сучасна мистецька освіта: реалії та перспективи» (м. Суми, 2003); «Тенденції розвитку професійно-педагогічної освіти в Україні та за кордоном» (м. Житомир, 2006); «Українська національна школа: стан та перспективи розвитку» (м. Тернопіль, 2006); «Сучасна мистецька освіта: проблеми, технології, перспективи» (м. Ніжин, 2008); на міжвузівській науково-практичній конференції «Кримські діалоги: Культура, мистецтво, освіта» (м. Сімферополь, 2006), а також щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів, докторантів і студентів Київського національного університету культури і мистецтв (м. Київ, 2002–2007).

Основні положення дослідження впроваджено у навчально-виховний процес Донецького музичного училища (довідка №129а від 01.09.2006),

Миколаївського державного вищого музичного училища (довідка №66 від 24.10.2006) та Ужгородського державного музичного училища імені Д.Є. Задора (довідка №158 від 19.09.2006).

Публікації. Результати дисертаційної роботи відображено в 6 одноосібних публікаціях автора; з них 5 у фахових наукових виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дослідження складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, 4 додатків і списку використаних джерел (259 найменувань, з них 7 – іноземною мовою). Повний обсяг дисертації становить 213 сторінок, з яких основна частина – 142, додатки – 25, список використаних джерел – 25. Робота містить 1 таблицю та 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження; конкретизовано його об'єкт, предмет, мету, завдання, наукову новизну та практичне значення; показано зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами; охарактеризовано експериментальну базу і відображено педагогічну апробацію.

У **першому розділі** – «Теоретичні засади формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ» – визначено поняття «естрадно-джазове музикування», «навички естрадно-джазового музикування», проаналізовано наукову літературу з досліджуваної проблеми, розкрито сутність і структуру навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ, розроблено методику формування цих навичок.

У ході дослідження з'ясовано, що цілісне розуміння поняття «естрадно-джазове музикування» стає можливим внаслідок аналізу його компонентів (естрада, джаз, музикування) та виявлення зв'язку між ними. Як свідчать наукові праці С. Клітіна, В. Конен та ін., термін «естрада» застосовують до таких видів сценічного мистецтва, яким притаманні прийоми гротеску, буфонади, елементи сатири та гумору, а також властива лаконічність вираження творчої думки без глибокої психологічної розробки художнього образу, що зумовлено прагненням митця до миттєвого впливу на публіку. Витоки естради сягають часів, коли на масових народних гуляннях були популярними виступи скоморохів, жонглерів, фокусників, акробатів, тому її вважають багатожанровим сценічним мистецтвом, спрямованим на масове сприйняття, що відбувається завдяки особливо яскравому втіленню художнього образу та використанню виражальних засобів, які просто сприймаються масами слухачів.

У музичному мистецтві набув поширення вираз «естрадна музика». Зазвичай його вживають, коли йдеться про різні види розважальної,

«легкої» музики. Їй притаманні такі ж ознаки, як і естрадному мистецтву загалом: лаконічність форми, особлива романтична піднесеність, легкість для сприйняття тощо. У процесі виконання естрадної музики відбувається тісний емоційний контакт між виконавцем і слухачем, зумовлений, з одного боку, високою почуттєвою насиченістю її змісту, яскравістю музичної мови (особливо гармонії та ритміки), з іншого, – традиціями слухання естрадної музики, які передбачають більш невимушену поведінку публіки, порівняно з поведінкою під час слухання академічної музики.

Аналіз наукової літератури показав, що джаз – це рід професійного естрадного мистецтва, якому Б. Брилін, В. Симоненко та ін. дають такі характеристики: складна система синкопування, поліритмія; специфічне звуковидобування та фразування, відмінне від академічного; широке застосування прийомів гліссандо, вібрації; незвичайне використання ударних інструментів; підвищена емоційна насиченість виконання, яка сягає екстатичності. Практично всі дослідники джазу підтримують думку про його імпровізаційну природу.

Згідно з В. Конен, естрадний джазовий стиль сформувався у 20-ті роки ХХ століття внаслідок синтезу різних форм джазу кінця ХІХ століття з естетикою американської легкожанрової естради. Найбільше значення у цьому процесі мали регтайм, блюз і музика для духових ансамблів «джаз-банд». Регтайм збагатив естрадний джаз надзвичайно загостреними та жорсткими акцентами, стаккатністю і дисонантністю гармонічної мови; мотиви суму, характерні для ранніх фольклорних блюзів, все частіше поєднувалися з еротичною тематикою; музика для духових ансамблів «джаз-банд» сприяла затвердженню невимушеної, імпровізаційної манери виконання як специфічної ознаки естрадно-джазової творчості.

Третій компонент досліджуваного поняття (музикування) сучасні науковці тлумачать у двох основних значеннях: перше – виконання музики в домашніх умовах, поза концертним залом; друге – гра на музичному інструменті взагалі. Для нашого дослідження оптимальним є друге, широке розуміння цього терміна, яке не виключає можливості музикування в навчальних умовах.

З точки зору педагогічної науки, музикування є ефективним засобом розвитку та виховання особистості. Так, К. Орф розробив систему елементарного музикування, яка дає змогу швидко прилучати дітей до імпровізації та активної музично-творчої діяльності. З. Кодая, як і К. Орф, підтримує ідею про важливість імпровізації у вихованні особистості, реалізацію якої він пропонує здійснювати під час вокально-хорового музикування, а саме – релятивної сольмізації. Л. Баренбойм дійшов висновку, що на шляху до «виразного музикування» відбувається виховання

любіві до музики, розвиток відчуття ритму і слуху. Ш. Сузукі створив спеціальний курс для розвитку в процесі музикування слухової уваги учня, його реакції тощо. Т. Тютюнникова обґрунтувала поняття «творче музикування», яке в умовах гуманістичної парадигми найповніше відповідає сучасним педагогічним реаліям. Воно поєднує елементарне і продуктивне музикування на основі різних типів музики, у тому числі класичної та сучасної. Імпровізаційність, притаманна творчому музикуванню, споріднює його з джазовою культурою.

Отже, проаналізувавши терміни «естрада», «джаз» і «музикування», а також виявивши зв'язок між ними, поняття «естрадно-джазове музикування» ми визначаємо як *процес виконання джазової музики, спрямований на масове сприйняття, якому притаманна імпровізаційність, романтична піднесеність і особлива яскравість втілення художнього образу.*

М. Каган, М. Киященко, Л. Столович та ін. одностайні в тому, що музична культура є середовищем, яке значною мірою впливає на світогляд людини. Опрацювавши їхні філософські роботи, ми дійшли висновку, що естрадно-джазове музикування є потужним засобом удосконалення особистості. Це зумовлено його соціальними функціями в контексті масової музичної культури, а також високим значенням метроритму, який є моделлю гармонічного існування «Я» в системі Природи.

Огляд наукових праць з проблеми використання естрадно-джазового музикування чи його споріднених видів з педагогічною метою переконав, що на сьогодні досить ґрунтовно досліджено питання: формування виконавської майстерності майбутніх артистів естрадних ансамблів (Д. Бабіч); розвитку творчої діяльності студентів музичних факультетів педагогічних ВНЗ засобами джазового мистецтва (О. Курильченко); використання джазового компонента в системі музично-теоретичного навчання ДМШ (О. Попова); розвитку художнього смаку у студентів класу акордеона засобами естрадного мистецтва (Н. Попович); підготовки студентів до освоєння принципів аранжування джазової музики для ансамблів народних інструментів (А. Пчелінцев); музично-естетичного виховання старшокласників на матеріалі сучасної популярної естрадної музики (О. Сапожнік); використання джазової імпровізації у процесі професійної підготовки вчителя музики (Н. Сродних) та у вихованні творчої індивідуальності виконавця й слухача (К. Шпаковська). О. Жаркова та Ю. Степняк досліджували можливість застосування джазового (естрадно-джазового) музикування в роботі зі студентами музичних факультетів педагогічних ВНЗ, спрямованій на їх розвиток як майбутніх вчителів музики загальноосвітніх шкіл.

Аналіз наукової літератури виявив слабку розробленість багатьох аспектів формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ. Зокрема, для продовження нашого дослідження постала необхідність визначити поняття «навички естрадно-джазового музикування» та конкретизувати структуру навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ.

Звернення до праць провідних педагогів і психологів (Л. Виготський, П. Гальперін, С. Гончаренко, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, О. Савченко, Б. Теплов) дало змогу осмислити поняття «навичка». Враховуючи визначення понять «навичка» та «естрадно-джазове музикування», навичками естрадно-джазового музикування можна вважати *найбільш характерні для естрадно-джазового музиканта практичні способи здійснення видів діяльності, які мають усталений, частково автоматизований характер*. Зазначимо, що естрадно-джазове музикування – це акт творчості, тому автоматизм навичок естрадно-джазового музикування органічно поєднується з новими імпровізаційними елементами і становить основу для новизни.

При визначенні структури навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ було враховано сучасні досягнення педагогіки та психології, особливості навчання студентів музичних училищ, а також традиції естрадно-джазового виконавства. В основу зазначеної структури покладено ідеї особистісно орієнтованої педагогіки (І. Бех, Є. Бондаревська, О. Олексюк, В. Сериков, І. Якиманська та ін.), згідно з якими в центрі уваги навчально-виховного процесу має бути особистість і особистісне. Тому першим і фундаментальним компонентом структури навичок естрадно-джазового музикування є особистість студента музичного училища, яка охоплює діяльнісно-поведінкову, емоційно-вольову та інтелектуально-пізнавальну сфери. Розгляд особливостей підготовки студента музичного училища та специфіки діяльності естрадно-джазових музикантів дав змогу з'ясувати, що на цій тріаді ґрунтуються інші компоненти структури. До них належать навички гри на слух, читання з листа, транспонування, імпровізації, які можуть застосовуватися разом з навичками як сольного, так і сумісного естрадно-джазового музикування. Останні включають навички акомпанування солісту, гри під мінусову фонограму, соло під акомпанемент оркестру, ансамблю чи одного акомпаніатора, синхронного виконання однієї партії разом з іншими музикантами.

У дисертації з'ясовано, що методика формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ повинна бути орієнтована на розширення досвіду творчої діяльності студента музичного училища шляхом прилучення його до специфічних складових естрадно-

джазового музикування. Тому головними завданнями методики є формування на основі естрадно-джазового матеріалу навичок гри на слух, читання з листа, транспонування, імпровізації, сольного та сумісного музикування.

Відповідно до мети і завдань методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ було визначено інші її компоненти, зокрема:

- зміст – історія естрадно-джазового мистецтва, теоретичні основи естрадно-джазового музикування, практичні основи естрадно-джазового музикування;
- принципи – дотримання поетапності (підготовчий етап – засвоєння опорних знань, основний етап – формування елементарних практичних дій і навичок, заключний етап – публічне застосування набутих знань та навичок), використання досягнень аудіотехніки, відеотехніки, сучасних інформаційних технологій;
- методи – творчі завдання, робота з підручником, аудіометод, відеометод, інтернетметод;
- засоби – нотна література, навчально-методична література, технічні засоби навчання;
- форми – лекційно-семінарське заняття, урок.

Метод творчих завдань є головним у нашій методиці. Він ґрунтується на спеціальній системі, яка включає різні види музично-творчої діяльності, характерні для естрадно-джазових музикантів (гра на слух, читання з листа, транспонування, імпровізація та ін.). Творчі завдання стимулюють особистість до прояву певних якостей, внаслідок чого відбувається їх розвиток.

Метод «робота з підручником» – це один з найпопулярніших, загальнодоступних і перевірених методів сучасної педагогіки. Його сутність полягає в опрацюванні друкованих інформаційних джерел, які можуть містити теоретичний матеріал, копії історичних документів, що стосуються естрадно-джазового музикування. Усе це створює знаннєву основу процесу формування досліджуваних нами навичок.

Аудіометод являє собою цілеспрямоване збагачення слухового досвіду студента за допомогою аудіотехнічних засобів, які сприяють різнобічному вивченню та аналізу виконань видатних музикантів, а також своїх власних виконань. Це дає студенту орієнтири, потрібні під час формування навичок естрадно-джазового музикування.

Відеометод сприяє розширенню творчих можливостей особистості за допомогою відеотехніки. Він передбачає ознайомлення з виконавською творчістю відомих естрадно-джазових музикантів на основі відеоматеріалів,

а також аналіз відеозаписів виступів студента з метою вдосконалення навичок естрадно-джазового музикування.

Інтернетметод – це використання мережі Інтернет з навчально-виховною метою. Завдяки йому у студента з'являється доступ до різноманітної інформації, яка стосується естрадно-джазової культури, що сприяє ефективнішому формуванню досліджуваних навичок.

У **другому розділі** – «Експериментальне дослідження процесу формування навичок естрадно-джазового музикування» – обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості цих навичок, викладено хід впровадження авторської методики, здійснено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

Для діагностування стану сформованості навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ було розроблено критеріальний апарат. Він становить систему, в якій критерії взаємопов'язані між собою, що забезпечує цілісність результатів дослідження. Не менш важливим є зв'язок компонентів цієї системи зі структурою навичок естрадно-джазового музикування, що сприяє цілеспрямованості дослідження. Отже, критеріальний апарат включає такі критерії, як міра здатності студента музичного училища грати на слух, читати з листа, транспонувати, імпровізувати, музикувати сольо та сумісно.

Критерій, за допомогою якого вимірюють можливості студента грати на слух, має такі показники: 1) музично-слухові уявлення (джазові стандарти, специфічні для естрадно-джазової музики ритми, послідовності гармоній, мелодичні звороти); 2) слухо-руховий взаємозв'язок (уміння знаходити оптимальні виконавські прийоми для відображення слухового досвіду на інструменті); 3) здатність збагачувати слуховий досвід (сприймання звукового матеріалу та збереження його в пам'яті).

Показниками критерію, за яким визначають потенціал музиканта читати з листа, є такі: 1) знання закономірностей графічного запису музики; 2) уявне випередження того, що звучить реально; 3) орієнтація на клавіатурі інструмента без зорового контакту з нею; 4) передбачення логіки розвитку музичного матеріалу на основі знання теорії музики.

Критерій для визначення міри здатності студента транспонувати включає такі показники: 1) теоретичне та практичне знання тональностей; 2) знання специфіки клавіатури музичного інструмента; 3) зорово-слухові уявлення; 4) слухо-рухові уявлення; 5) зв'язок між зорово-слуховими та слухо-руховими уявленнями; 6) оперування зоровими та слуховими уявленнями.

Критерій, за яким вимірюють ступінь володіння музиканта навичками імпровізації, має такі показники: 1) музичне мислення; 2) здатність

відтворювати на інструменті результати музичного мислення; 3) художній смак, сформований внаслідок засвоєння найкращих зразків естрадно-джазового виконавства.

Критерію для визначення ступеня розвиненості у студента навичок сольного музикування відповідають такі показники, як здатність до: 1) самостійного вироблення музично-виконавських ідей; 2) реалізації цих ідей на практиці без участі партнерів по музикуванню; 3) оцінювання та коригування результатів власної музично-виконавської діяльності.

Критерій, за допомогою якого визначають міру володіння навичками сумісного музикування, має такі показники: 1) синхронність звучання партій кількох виконавців (єдність темпу та ритму); 2) узгодженість динамічного плану (єдність динаміки); 3) артикуляційна узгодженість (єдність прийомів звуковидобування, фразування тощо); 4) здатність розуміти значення окремої партії в загальному контексті (домінуюче, другорядне). Зауважимо, що єдність не означає тотожності. Тут ми маємо на увазі подібність характеру мислення партнерів.

Для визначення ступеня сформованості навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ показники розглянутих критеріїв було градуйовано так, що за ними можна давати не тільки позитивні чи негативні відповіді про наявність досліджуваних навичок, а й розрізняти високий, середній чи низький рівень їхньої сформованості. Це стало можливим завдяки конкретизації характеру прояву кожного показника.

Дослідно-експериментальна робота включала констатувальний, формувальний та завершальний етапи. Констатувальне дослідження мало такі завдання: 1) визначити музичні інтереси студентів музичних училищ; 2) вивчити ставлення студентів до можливості формування в них навичок естрадно-джазового музикування, а також уточнити коло інтересів, пов'язаних з навчанням естрадно-джазового музикування; 3) виявити думку викладачів про доцільність (можливість) освоєння студентами академічних відділень музичних училищ естрадно-джазового репертуару разом з творами іншої стилістичної спрямованості.

У ході констатувального експерименту, в якому брало участь 313 респондентів, емпіричним шляхом встановлено, що естрадно-джазове мистецтво викликає у студентів значний інтерес. Ставлення останніх до формування в них навичок естрадно-джазового музикування загалом є позитивним, однак їхня підготовка могла б бути значно кращою. Бесіди з викладачами засвідчили, що вивчення естрадно-джазового репертуару студентами академічних відділень, разом з творами іншої стилістичної спрямованості, є доцільним. Під час опитування виявлено тотожність

позицій викладачів і студентів стосовно важливості володіння основами естрадно-джазового музикування. Разом з тим викладачі вказували на відсутність спеціальної методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ.

Аналіз результатів констатувального експерименту дав змогу визначити педагогічні умови реалізації методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ. До них належать такі: 1) діалогічність відносин між учасниками навчально-виховного процесу; 2) врахування індивідуальних особливостей студента; 3) залучення студента до активної творчої діяльності. Перша педагогічна умова забезпечує взаємодію між викладачами і студентами, друга – сприяє ефективній співпраці з кожним конкретним студентом, третя – створює ситуацію затребуваності певних якостей особистості.

Формувальний експеримент здійснювався на базі Донецького музичного училища зі студентами III–IV курсів відділу фортепіано та відділу народних інструментів (баян, акордеон). У ньому брали участь 24 студенти, з яких було створено дві рівноцінні групи – контрольну та експериментальну (по 12 осіб у кожній). Навички естрадно-джазового музикування студентів контрольної групи формували під час вивчення дисциплін, передбачених навчальним планом Донецького музичного училища, серед яких: «Основи імпровізації», «Читання з листа», «Виконавська практика», «Концертмейстерська практика». На заняттях контрольної групи було враховано методичні рекомендації, викладені в навчальних програмах із зазначених дисциплін, а також використано можливість працювати над естрадно-джазовим репертуаром як частиною загального. Робота з експериментальною групою здійснювалася за спецкурсом «Методичні основи прилучення студентів музичних училищ до естрадно-джазової творчості», який передбачав застосування запропонованих нами методів.

Формувальний експеримент охоплював три послідовні етапи – підготовчий, основний і заключний. Метою підготовчого етапу було збагачення студентів знаннями, необхідними для формування в них навичок естрадно-джазового музикування. Навчання здійснювалося у формі лекційно-семінарських занять. На лекціях викладали основний матеріал курсу, а при підготовці до семінарів студенти доповнювали конспект лекцій самостійно знайденим матеріалом. Тому для досягнення історико-теоретичних засад естрадно-джазового музикування застосовували метод «робота з підручником», аудіометод, відеометод та інтернетметод. Діалогічність відносин між учасниками навчально-виховного процесу

(перша педагогічна умова) сприяла швидкому обміну інформацією та інтенсифікувала засвоєння знань.

Відповідно до програми розробленого спецкурсу спочатку відбувалося вивчення розділу «Історія естрадно-джазового мистецтва», який включав п'ять підрозділів: витoki естрадно-джазового мистецтва, розвиток естрадно-джазового мистецтва на початку XX століття, розвиток естрадно-джазового мистецтва в середині XX століття, естрадно-джазове мистецтво наприкінці XX – на початку XXI століть, виникнення та розвиток естрадно-джазового мистецтва в Україні. Після цього студенти вивчали «Теоретичні основи естрадно-джазового музикування», які розподілялися за такими напрямками: метроритм, гармонія, лади та гами, форма, мелодика. Викладач допомагав членам експериментальної групи виявити зв'язок між різними підрозділами курсу, що сприяло комплексному засвоєнню знань.

Метою основного етапу було формування навичок естрадно-джазового музикування, а саме: гри на слух, читання з листа, транспонування, імпровізації, сольного і сумісного музикування. Для цього застосовували метод творчих завдань, який ґрунтувався на спеціальній системі творчих завдань. Вона давала змогу враховувати індивідуальні особливості студента (друга педагогічна умова) та сприяла його залученню до активної творчої діяльності (третьа педагогічна умова).

Формуванню навичок естрадно-джазового музикування передувало вироблення елементарних практичних дій на інструменті, в основу яких покладено знання, засвоєні на підготовчому етапі. Внаслідок виконання творчих завдань елементарні практичні дії автоматизувалися і ставали навичками. Для утворення певних навичок естрадно-джазового музикування застосовували відповідну групу творчих завдань. Навички гри на слух формували за допомогою комплексу творчих завдань «Гра на слух», навички читання з листа – «Читання з листа» тощо.

Заключний етап передбачав концертні виступи студентів з метою узагальнення та закріплення засвоєного на двох попередніх етапах формувального експерименту. Навчальну роботу здійснювали за такою схемою: підготовка до концерту, концерт, аналіз відеозапису й обговорення його з викладачем, виправлення помилок (тобто знову підготовка до концерту), наступний концерт. До концерту готувалися за допомогою таких методів: творчі завдання, робота з підручником, аудіометод, відеометод та інтернетметод. Однак на цьому етапі формувального експерименту відеометод застосовували для детального аналізу власних виступів.

Перевірку ефективності запропонованої методики здійснювали на основі спеціальних завдань, які виконували під час трьох діагностувальних зрізів – початкового, проміжного, підсумкового. Група експертів

використовувала дванадцятибальну шкалу оцінювання, пов'язану з розробленими нами критеріями, рівнями та показниками сформованості навичок естрадно-джазового музикування. Бали в діапазоні від 1 до 4 відповідали низькому рівню сформованості, від 5 до 8 – середньому, від 9 до 12 – високому. Загальні підсумки, підбиті на завершальному етапі дослідно-експериментальної роботи, наведено в наступній таблиці.

Таблиця 1

Результати експериментальної роботи з формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ

Зріз	Група	Рівень					
		високий		середній		низький	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
початковий	експериментальна	0	0	5	41,67	7	58,33
	контрольна	0	0	4	33,33	8	66,67
проміжний	експериментальна	5	41,67	7	58,33	0	0
	контрольна	1	8,33	5	41,67	6	50
підсумковий	експериментальна	8	66,67	4	33,33	0	0
	контрольна	2	16,67	7	58,33	3	25

Порівняльний аналіз результатів навчання двох груп виявив, що досягнення студентів експериментальної групи були значно вищими, ніж студентів контрольної. Викладачі-експерти встановили, що наприкінці здійсненого дослідження в експериментальній групі переважав високий рівень, а в контрольній – середній. Зіставлення результатів початкового і підсумкового зрізів в експериментальній групі дало змогу простежити значне збільшення кількості студентів із високим рівнем сформованості навичок естрадно-джазового музикування (від 0% до 66,67%), деяке зменшення показників середнього рівня (від 41,67% до 33,33%) і вагоме зниження кількості студентів з низьким рівнем (від 58,33% до 0%). Отже, це підтверджує ефективність запропонованої нами методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ.

ВИСНОВКИ

1. Проблема формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ сьогодні набула особливого значення. Це зумовлено модернізацією мистецької освіти, яка передбачає підвищення професійної мобільності та конкурентноздатності майбутнього фахівця, виховання творчої, різнобічно розвиненої особистості. Для досягнення відповідності прогресивній освітній парадигмі система підготовки студентів музичних училищ потребує перегляду та вдосконалення. Одним із кроків у

цьому напрямку є прилучення студентів музичних училищ до естрадно-джазової творчості, яка значно розширює діапазон музично-творчих навичок, внаслідок чого зростає професійна компетентність випускників музичних училищ.

2. Аналіз стану проблеми формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ показав, що вона далека від остаточного розв'язання. З одного боку, науковці досягли значних успіхів у вивченні питань естрадно-джазової культури: створено численні музикознавчі праці з історії естрадно-джазового мистецтва, досить ґрунтовно проаналізовано виражальні засоби (мелодика, гармонія, ритміка), видано підручники з джазової імпровізації. Все це свідчить про наявність певної теоретико-практичної бази для глибшого вивчення естрадно-джазової культури. З іншого боку, наявні розробки недостатньо пристосовані для занять зі студентами музичних училищ. По-перше, у більшості з них не передбачено особистісно орієнтованого підходу до навчання, який нині вважають найефективнішим. По-друге, бракує спеціальної літератури, на основі якої можна виробити систему підготовки студентів музичних училищ до естрадно-джазового музикування не тільки естрадних, а й академічних спеціалізацій. По-третє, досі не створено навчально-методичного забезпечення цього процесу українською мовою.

3. Структура навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ включає такі компоненти: особистість студента музичного училища та її діяльнісно-поведінкова, емоційно-вольова, інтелектуально-пізнавальна сфери, на яких ґрунтуються навички гри на слух, читання з листа, транспонування, імпровізації, що можуть застосовуватися разом з навичками як сольного, так і сумісного музикування. До останніх належать навички акомпанування солісту, гри під мінусову фонограму, соло під акомпанемент оркестру, ансамблю або одного акомпаніатора, синхронного виконання однієї партії разом з іншими музикантами.

З'ясовано, що діяльнісно-поведінкова сфера особистості визначає відносини музиканта і світу; емоційно-вольова сфера уможливорює здійснення цілеспрямованого творчого акту, спонукає до творчої діяльності, забарвлює музичну думку, впливає на інтерпретацію музичного твору; інтелектуально-пізнавальна сфера забезпечує ймовірність виникнення будь-якого творчого продукту, бо для цього потрібен певний досвід (знання, вміння, навички). Тому решта компонентів структури навичок естрадно-джазового музикування студентів музичних училищ знаходять своє продовження лише в межах зазначених сфер.

4. Методика формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ включає такі складові: *мета* - розширення досвіду творчої діяльності студента музичного училища шляхом прилучення його до естрадно-джазового музикування; *завдання* – на основі естрадно-джазового матеріалу сформувавши у студента музичного училища навички гри на слух, читання з листа, транспонування, імпровізації, сольного та сумісного музикування; *зміст*: історія естрадно-джазового мистецтва, теоретичні основи естрадно-джазового музикування, практичні основи естрадно-джазового музикування; *принципи*: дотримання поетапності (підготовчий етап – засвоєння опорних знань, основний етап – формування елементарних практичних дій і навичок, заключний етап – публічне застосування набутих знань та навичок), використання досягнень аудіотехніки, відеотехніки, сучасних інформаційних технологій; *методи*: творчі завдання, робота з підручником, аудіометод, відеометод, інтернетметод; *засоби*: нотна література, навчально-методична література, технічні засоби навчання; *форми*: лекційно-семінарське заняття, урок.

У дисертації з'ясовано, що педагогічними умовами реалізації методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ є: діалогічність відносин між учасниками навчально-виховного процесу, врахування індивідуальних особливостей студента, залучення студента до активної творчої діяльності.

5. У ході дослідно-експериментальної роботи обґрунтовано критерії і рівні сформованості навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ. Критеріальний апарат має зв'язок зі структурою навичок естрадно-джазового музикування і містить такі критерії, як: міра здатності студента музичного училища грати на слух, читати з листа, транспонувати, імпровізувати, музикувати сольо та сумісно. За допомогою критеріїв та їхніх показників, розроблених для кожного з трьох рівнів (високий, середній, низький), визначають ступінь сформованості навичок естрадно-джазового музикування. Для цього експерти застосовують дванадцятибальну шкалу оцінювання, згідно з якою оцінки в діапазоні від 1 до 4 балів відповідають низькому рівню, від 5 до 8 балів – середньому, від 9 до 12 – високому.

6. Експериментально доведено ефективність методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ. Про це засвідчили результати зіставлення даних, отриманих під час трьох діагностувальних зрізів (початкового, проміжного, підсумкового). Аналіз досягнень експериментальної та контрольної груп показав: а) протягом дослідження загальний рівень сформованості навичок естрадно-джазового музикування зростав в обох групах; б) досягнення студентів

експериментальної групи виявилися значно вищими, ніж студентів контрольної. Під час підсумкового зрізу встановлено, що в експериментальній групі переважав високий рівень сформованості навичок естрадно-джазового музикування (66,67%), а в контрольній – середній (58,33%). Це пояснюється застосуванням у роботі зі студентами експериментальної групи авторської методики.

Завдання дослідження виконано, мету досягнуто. Водночас слід зазначити, що нами знайдено відповіді лише на частину запитань, пов'язаних із проблемою розвитку особистості засобами естрадно-джазової культури. Отримані результати можуть стати основою для подальших розвідок у цій галузі, адже лишаються маловивченими питання прилучення особистості до естрадно-джазового диригування та композиції, вокального, хорового й оркестрового естрадно-джазового музикування.

Основні положення дисертації відображено в таких публікаціях:

1. Хижко О. В. До проблеми формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ / О. В. Хижко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць. – Рівне : РДГУ, 2002. – Вип. 22. – С. 197–202.
2. Хижко О. В. Естрадно-джазове музикування як компонент навчальної роботи в музичних училищах (коледжах) / О. В. Хижко // Вісник КНУКіМ : зб. наук. праць. – К., 2003. – С. 90–96. – (Серія: Педагогіка ; вип. 8).
3. Хижко О. В. Естрадно-джазове музикування у вихованні особистості студента музичного училища / О. В. Хижко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. праць. – Луганськ : СЛУ ім. В. Даля, 2004. – Вип. 4. – С. 266–277.
4. Хижко О. В. Стимулювання розвитку мотиваційної сфери студентів музичних училищ у процесі формування навичок естрадно-джазового музикування / О. В. Хижко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – К. : АПН України, 2006. – Вип. 1–2. – С. 109–115.
5. Хижко О. В. Естрадно-джазове музикування як засіб розвитку майбутнього викладача музичної школи / О. В. Хижко // Наукові записки Ніжинського держ. пед. ун-ту ім. М. Гоголя. – Ніжин : НДПУ, 2008. – С. 179–181. – (Серія: Псих.-пед. науки ; №4).
6. Хижко О. В. Прилучення студентів музичних училищ до естрадно-джазової творчості: метод. рекомендації для викладачів муз. училищ / Хижко О. В. – Донецьк : Вега-принт, 2007. – 25 с.

АНОТАЦІЇ

Хижко О. В. Формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2009.

Основу дисертації становить наукове обґрунтування методики формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ.

У дослідженні визначено поняття «естрадно-джазове музикування», «навички естрадно-джазового музикування»; розкрито сутність і структуру цих навичок, а також їхню роль у професійній підготовці студентів музичних училищ; розроблено методику формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ і обґрунтовано критерії та рівні їхньої сформованості; перевірено на практиці теоретичні положення дослідження; доведено ефективність запропонованої методики.

Ключові слова: естрада, джаз, музикування, музичне училище, методика формування навичок.

Хижко А. В. Формирование навыков эстрадно-джазового музицирования у студентов музыкальных училищ. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2009.

Диссертация посвящена проблеме творческого развития студентов музыкальных училищ в процессе формирования навыков эстрадно-джазового музицирования. Ее актуальность обусловлена противоречием между потребностью студентов музыкальных училищ в сближении с эстрадно-джазовым искусством и невозможностью удовлетворить эту потребность в полной мере. В диссертации осуществлен анализ философской, психологической, музыковедческой, педагогической и методической литературы; раскрыта сущность понятий «эстрадно-джазовое музицирование», «навыки эстрадно-джазового музицирования»; оценено значение сформированности этих навыков в развитии личности студента музыкального училища.

Понятие «эстрадно-джазовое музицирование» рассматривается как сочетание трех взаимосвязанных компонентов: эстрады, джаза и музицирования. Каждый из них имеет свою смысловую нагрузку, своеобразно оттеняя значение двух других. Изучение данного понятия позволило установить, что эстрадно-джазовое музицирование – это процесс исполнения джазовой музыки, направленный на массовое восприятие, с

присущей ему импровизационностью, романтической приподнятостью и особой яркостью воплощения художественного образа. Принимая во внимание достижения психолого-педагогической мысли в понимании термина «навык», навыки эстрадно-джазового музицирования были определены как наиболее характерные для эстрадно-джазового музыканта виды деятельности, имеющие устоявшийся, автоматизированный характер.

В диссертации доказано, что в основе структуры навыков эстрадно-джазового музицирования студентов музыкальных училищ находится личность студента музыкального училища, главными составляющими которой являются деятельностно-поведенческая, эмоционально-волевая и интеллектуально-познавательная сферы. На них базируются остальные компоненты структуры: навыки игры на слух, чтения с листа, транспонирования, импровизации, сольного музицирования и совместного музицирования. Было установлено, что в эстрадно-джазовом музицировании наиболее распространены именно эти виды музыкально-творческой деятельности, чем и объясняется включение их в разработанную структуру навыков.

Методика формирования навыков эстрадно-джазового музицирования включает пять методов: творческие задания, работа с учебником, аудиометод, видеометод и интернетметод. Главным из них является метод творческих заданий, основывающийся на специальной системе творческих заданий. Они стимулируют студентов музыкальных училищ к выполнению различных действий, характерных для эстрадно-джазовых музыкантов. Остальные четыре метода способствуют созданию знаниевой основы, наличие которой является необходимым условием в процессе формирования навыков.

Разработанная теория формирования навыков эстрадно-джазового музицирования проверялась в ходе экспериментального исследования, состоящего из трех последовательных этапов: констатирующего, формирующего и завершающего. В ходе констатирующего эксперимента был обозначен круг нерешенных проблем, связанных с необходимостью внедрения в учебный процесс музыкальных училищ методики формирования навыков эстрадно-джазового музицирования.

Формирующий эксперимент проводился по программе спецкурса «Методические основы приобщения студентов музыкальных училищ к эстрадно-джазовому творчеству», предусматривающей использование предложенных нами методов. При этом соблюдались следующие педагогические условия: диалогичность отношений между участниками учебно-воспитательного процесса, учет индивидуальных особенностей студента, приобщение студента к активной творческой деятельности.

Первый из трех этапов формирующего эксперимента был направлен на приобретение знаний в области истории и теории эстрадно-джазовой музыки, что подготавливало студентов к эстрадно-джазовому музицированию. На втором этапе была реализована идея формирования навыков эстрадно-джазового музицирования с помощью метода творческих заданий. На третьем этапе предполагалось участие студентов в концертах. Это способствовало обобщению и закреплению освоенного на предыдущих стадиях обучения.

На завершающем этапе исследования были сопоставлены данные трех диагностических срезов, осуществленных в начале, середине и конце формирующего эксперимента. Результаты сравнительного анализа свидетельствуют об эффективности предложенной методики и подтверждают целесообразность ее использования в работе со студентами музыкальных училищ.

Ключевые слова: эстрада, джаз, музицирование, музыкальное училище, методика формирования навыков.

Khizhko O. V. Formation of skills of jazz playing music at students of musical colleges. – Manuscript.

Dissertation on the competing the scientific degree of the candidate of pedagogical sciences by speciality 13.00.02 – theory and methods of the musical teaching. – M. P. Dragomanov National Teachers University, Kyiv, 2009.

The dissertation essence consists in a scientific substantiation of a technique of formation of skills of jazz playing music at students of musical colleges.

In research the essence of concepts «jazz playing music», «skills of jazz playing music» is opened; the structure of these skills, and also their role in vocational training of students of musical colleges is defined; the technique of formation of skills of jazz playing music at students of musical colleges is developed and criteria and their formation levels are proved; theoretical positions of research and efficiency of the offered technique are checked up in practice.

Key words: a variety show, a jazz, playing music, musical college, a technique of formation of skills.